

مرکز تحقیقات استراتژیک
معاونت پژوهش‌های سیاست خارجی

گزارش

شماره ۳۰۰

تیر ۱۳۹۶

پیروزی
مرکز تحقیقات استراتژیک

سیاست خارجی دولت جدید فرانسه: نزدیکی با واقعیت‌ها

مقدمه

به دنبال انتخاب امانوئل مکرون به ریاست جمهوری فرانسه در ۷ مه ۲۰۱۷ و در پی آن، پیروزی گسترده جنبش هوادار او در انتخابات پارلمانی ماه ژوئن و کسب اکثریت مطلق پارلمانی توسط حزب (REM)، این موضوع توجه ناظران را به خود جلب کرد که با توجه به تحولاتی نظیر به قدرت رسیدن دانالد ترامپ در آمریکا و مواضع او در خصوص تجدید نظر در تعهدات آمریکا نسبت حفظ امنیت اروپا، خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا، تداوم بحران مالی و رکود اقتصادی در برخی کشورهای اتحادیه اروپایی، جنگ و نابسامانی در خاورمیانه و تبعات آن برای اروپا و بالاخص فرانسه نظیر تروریسم و مهاجرت‌های غیرقانونی که در همسایگی فرانسه و در سطح بین‌المللی رخ داده اند، سیاست خارجی فرانسه چه سمت و سویی پیدا خواهد نمود. همچنین، این پرسش در ایران مطرح گردید که دولت مکرون در قبال جمهوری اسلامی ایران چه موضعی در پیش خواهد گرفت. این نوشتار می‌کوشد به این پرسش‌ها پاسخ دهد.

دکترین سیاست خارجی مکرون

در سال‌های اخیر، فرانسه به رغم برخورداری از مزیت‌هایی نظیر عضویت دائم در شورای امنیت ملل متحد، و برخورداری از توانمندی‌های نظامی قابل توجه از جمله نیروی بازدارنده هسته‌ای، نیروی دریایی دارای توان عملیاتی در آب‌های عمیق اقیانوس‌های آزاد و حضور نظامی در بسیاری از نقاط جهان، به دلایل متعدد از جمله ضعف بنیه اقتصادی و برخی اشتباهات استراتژیک در خصوص وارد شدن در ماجراجویی‌های سیاسی و نظامی بدون داشتن برآوردی صحیح از واقعیت‌های صحنه (سوریه) و عدم توجه به موازنه قوا و عدم پیش‌بینی پیامدهای اقدامات خود (لیبی)، عملاً از ایفای نقشی درخور در معادلات بین‌المللی بازمانده است. از این رو، دولت مکرون که با هدف اصلاح امور سر کار آمده است، در زمینه سیاست خارجی نیز بر آن است که با درس گرفتن از اشتباهات گذشته و نزدیکی با واقعیت‌ها از یک سو، و تلاش برای بهبود اوضاع اقتصادی کشور و بازگرداندن شکوفایی به اقتصاد بی‌رمق آن، بار دیگر فرانسه را به جایگاهی در صحنه بین‌المللی بازگرداند که با ظرفیت‌های آن هماهنگی

سیاست خارجی دولت جدید فرانسه: نزدیکی با واقعیت‌ها ۲

اقتصادی، حمایت از بازارهای اروپایی و ایجاد یک هویت دفاعی اروپایی باز کرده است، با توجه به اینکه مواضع بریتانیا در این موارد همواره مبتنی بر مخالفت با هرگونه واگذاری بیشتر حاکمیت به بروکسل، ترویج بیشتر تجارت آزاد و تکیه بر ناتو برای حفظ امنیت اروپا بوده است. با خروج بریتانیا از صحنه، بار دیگر رهبری و موتور محرکه اتحادیه اروپا در اختیار محور آلمان-فرانسه قرار خواهد گرفت و فرانسه امیدوار است با بهبود اوضاع اقتصادی خود و با توجه به ظرفیت‌های سیاسی و نظامی‌اش دست کم بتواند رهبری سیاسی اتحادیه اروپا را در دست بگیرد.

۲- در مورد روابط با روسیه، به رغم تبلیغات سوء رسانه‌های دولتی روسیه در جریان مبارزات انتخاباتی مکرون علیه او، مکرون با توجه به اینکه هنوز استراتژی مشخصی از جانب دولت ترامپ در قبال روسیه تدوین نگردیده است و این امر تا حدود زیادی تحت الشعاع مسائلی مانند روابط شخصی تیم ترامپ با پوتین و دخالت روسیه در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا قرار گرفته است و نیز با در نظر گرفتن فشارهایی که از سوی محافل تجاری و بازرگانی در اروپا و به ویژه در آلمان برای رفع تحریم‌های روسیه یا دست کم کاستن از آنها وجود دارد، به نظر می‌رسد مکرون ضمن حفظ موضع سخت خود در قبال روسیه، آمادگی خود را برای تعامل جدی با این کشور در زمینه حل مسئله اوکراین و همکاری در خصوص مبارزه با تروریسم و بحران سوریه نشان داده است.

۳- در مورد خاورمیانه و بالاخص بحران سوریه، مکرون پیش شرط کناره‌گیری بشار اسد از قدرت را برای آغاز فرایند سیاسی حل بحران کنار گذاشته است و حفظ این دولت را برای برقراری مجدد ثبات

بیشتری داشته باشد. برخی ناظران سیاسی چنین ابراز عقیده کرده‌اند که در همان راستای مواضع ایدئولوژیک مکرون که در طیف‌های راست و چپ نمی‌گنجد، سیاست خارجی او نیز تلفیقی از دیدگاه‌های دوگلو و میتران، دو رهبر بزرگ فرانسه در نیمه دوم قرن بیستم، می‌باشد. به عبارتی، مکرون از یک سو، به دنبال استقلال بیشتر در سیاست خارجی (به ویژه با در نظر گرفتن مواضع ترامپ در خصوص شرایط اتحاد با اروپا و حفظ امنیت آن) و فاصله گرفتن از واشینگتن و مسکو در راستای اصول گلیسم می‌باشد و از سوی دیگر، به شدت هوادار همگرایی اروپایی طبق دیدگاه‌های میتران می‌باشد و معتقد است که فرانسه در یک اروپای متحد می‌تواند به بهترین شکل آرمان‌ها و منافع خود را تأمین نماید.

اولویت‌های سیاست خارجی مکرون

۱- انجام اصلاحات در ساختار اتحادیه اروپا به منظور رفع معایب آن و توانمندسازی بیشتر آن در مواجهه با بحران‌های مالی و اقتصادی: در این زمینه، مکرون در راستای همگرایی مالی بیشتر، وعده ایجاد وزارت دارایی اروپایی و تخصیص بودجه از جانب اتحادیه اروپا برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و اتخاذ مکانیسم‌هایی برای کمک به اعضای ضعیف‌تر منطقه یورو را مطرح کرده است. مکرون امیدوار است با بهبود وضعیت اقتصادی در داخل بتواند به صورت شریکی برابر با آلمان در رهبری اتحادیه اروپا نقش ایفا کند و حتی با توجه به توانمندی‌های نظامی خود نقش رهبری سیاسی را در اتحادیه در دست گیرد. به ویژه، با خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا، در این زمینه راه برای فرانسه هموارتر گردیده است، زیرا این امر راه را برای ایده‌های جدید مکرون در خصوص همگرایی

اقتصادی بر این باورند که دو کشور این ظرفیت را دارا می‌باشند که حجم مبادلات تجاری خود را تا ۵ میلیارد یورو در سال افزایش دهند.

در زمینه مسائل منطقه ای نیز رویکرد جدید سیاست خارجی دولت مکرون، به ویژه در مورد بحران سوریه و اولویت مبارزه با تروریسم و افراط گرایی می‌تواند زمینه ساز نزدیکی بیشتر مواضع دو کشور در این خصوص باشد.

نتیجه گیری

به نظر می‌رسد دولت مکرون با توجه به شرایط جدید بین‌المللی و تهدیداتی که متوجه امنیت اروپا به ویژه از ناحیه گروه‌های تروریستی در خاورمیانه می‌باشد و نیز بحران مهاجران و با درس گرفتن از اشتباهات گذشته، می‌کوشد سیاست خارجی جدیدی در پیش گیرد. این سیاست خارجی جدید که نشان از عملگرایی مکرون دارد بر دو پایه استوار می‌باشد: (۱) اتخاذ موضعی مستقل تر هماهنگ با آموزه‌های مکتب گلیسم که ریشه‌های عمیقی در فرهنگ سیاسی این کشور دارد، اما به ویژه طی ده سال اخیر کمرنگ شده بود، و (۲) تعهد به همگرایی اروپایی و تعمیق آن که به نوعی میراث میتران به شمار می‌رود و اعتقاد به اینکه فرانسه می‌تواند در قالب یک اتحادیه اروپای قدرتمند، نقش آفرینی بیشتری در صحنه بین‌المللی داشته باشد. در این راستا و با توجه به اینکه امنیت و اقتصاد از جمله اولویت‌های دولت جدید فرانسه می‌باشد، انتظار می‌رود که این کشور در تعاملات بین‌المللی خود رویه‌ای در جهت برقراری صلح و ثبات بیشتر و ایجاد فرصت‌های اقتصادی بیشتر در پیش گیرد که در هر دو این زمینه‌ها، جمهوری اسلامی ایران می‌تواند شریک قابل اعتمادی برای فرانسه باشد.

در سوریه با توجه به عدم وجود آلترناتیوی برای آن و اولویت مبارزه با داعش و گروه‌های تروریستی ضروری قلمداد کرده است. همچنین مکرون آمادگی خود را برای به رسمیت شناختن و احترام به منافع روسیه در سوریه اعلام کرده است.

۴- در خصوص مداخلات نظامی فرانسه در خارج، مکرون بر ضرورت تقدم دیپلماسی برای حل بحران‌ها بر اتخاذ رویکردی نظامی گرایانه با توجه به تجربیات قبلی نظیر لیبی تأکید نموده است. هرچند در این خصوص، خط قرمزهایی نیز مانند کاربرد سلاح شیمیایی و خطر سرنگونی دولت‌هایی که به ویژه در آفریقا با فرانسه روابط ویژه‌ای دارند از سوی گروه‌های تروریستی قائل گردیده است.

رویکرد دولت جدید فرانسه به ایران

در زمینه روابط با جمهوری اسلامی ایران، دولت مکرون ضمن تأکید بر اهمیت برجام در جهت تأمین صلح و امنیت در منطقه، با توجه به رویکرد اقتصادی خود و تمایل به بهره‌گیری از فرصت‌های پدید آمده در فضای پسابرجام، علاقه مندی خود را به گسترش روابط اقتصادی و تجاری و انجام سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی ایران از جمله انرژی، حمل و نقل، و خودروسازی نشان داده است. قرارداد اخیر ۴/۸ میلیارد دلاری شرکت فرانسوی توتال با شرکت پتروپارس برای توسعه فاز ۱۱ میدان گازی پارس جنوبی و حجم مبادلات تجاری میان ایران و فرانسه که در سال ۲۰۱۳ به کمتر از ۵۰۰ میلیون یورو رسیده بود در پایان سال ۲۰۱۶ به حدود ۲ میلیارد یورو افزایش پیدا کرده است. پیش‌بینی می‌شود که با توجه به روند کنونی و منافع مشترک دو کشور و نیز چشم‌انداز رفع موانع بانکی موجود در آینده این رقم افزایش بیشتری کند. ناظران

